Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Txomin Aranbarri Larizubirrementeria

Durango, Bizkaia
(1924-2013)

Aurkibidea

Biografia

1924ko maiatzaren 11n jaio zen San Roke auzoko Txopitena auzoan eta bertan bizi izan zen ordudanik. Ama bertakoa zuen eta aita Zornotzako Berna auzoko Torrekoa. Bederatzi neba-arrebatatik gazteena. Aita bera jaio eta laster hil zen. 1937an, gerra sasoian, Karrantzara eta Torrelavegara joan ziren 5 hilabetez. 1938an hasi zen Mikeldiko burdindegian (ferreteran) beharrean gerrarako bonbak egiten eta bertan aritu zen 46 urtez lan ezberdinetan. Baserriko lanak eta zereginak oso ondo ezagutzen zituen.

Zintak

DUR-001

- **Proiektua**: Durangoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Errazti Igartua, Alberto - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2010-01-04
- **Iraupena**: 53 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea

DUR-003

- **Proiektua**: Durangoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Errazti Igartua, Alberto - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data**: 2010-01-05
- **Iraupena**: 88 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

DUR-061

- **Proiektua**: Durango 1936
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elkartea, Durango 1936
- **Data**: 2010-05-14
- **Iraupena**: 26 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Elkartea, Durango 1936
- **Emalea**: Elkartea, Durango 1936

Pasarteak

1. San Roke eguna eta Mañariko Andra Mari jaiak

- **Erref**: DUR-001/002
- **Iraupena**: 0:02:32. **Hasi**: 00:01:48. **Bukatu**: 00:04:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
Gaztetan San Roke egunez Mañariko Andra Marietara joaten ziren. San Roke bezperan, Andra Mari egunez, San Rokeko ermitara joaten ziren eta ostean Mañariko erromeriara; goizeko 9etako mezarekin hasten zen jaieguna. Lehen guztiak elkarrekin ibiltzen ziren; gaur egun ostera, ohitura hori galdu dela dio.

2. Bizikletarik ez: oinez ibili behar

- **Erref**: DUR-001/003
- **Iraupena**: 0:01:42. **Hasi**: 00:04:20. **Bukatu**: 00:06:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara
- Aisia » Kultura » Musika
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:
<p>Durangoko bandak zortzi pieza jotzen zituzten arratsaldeko zazpietatik bederatzietara. Beraiek Mañariko, Apatamonasterioko edo Berrizko erromeriara joaten ziren, hangoek gehiago irauten zuten-eta. Ez zuten bizikletarik izaten eta jai guztietara oinez joaten ziren. Beharrera ere oinez joaten ziren bertakoak zein inguruetako herrietakoak.</p>

3. Bidea beharrean, argirik gabeko estrata

- **Erref**: DUR-001/004
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:06:02. **Bukatu**: 00:07:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
<p>Etxetik Burdindegirako (ferreterarako) bidean ez zegoen argi bat bera ere; Durangora joateko bidea beharrean estrata zegoen eta bonbilla bakarra bide osoan. Inguruko etxeetakoak erromeriara bidean, abarkekin etortzen ziren Txominen etxeraino eta bertan abarkak kendu eta zapatak janzten zituzten, eta etxerantz bueltatzerakoan berriro abarkak janzten zituzten.</p>

4. Garia, lastoa eta ira

- **Erref**: DUR-001/005
- **Iraupena**: 0:04:24. **Hasi**: 00:07:07. **Bukatu**: 00:11:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
<p>Garia zemendian (azaroan) ereiten zen. Igitaiarekin ebakitzen zuten, 3-4 egoten ziren ebakitzen eta beste bat lotzen; gari-metak egiten zituzten gero. Etxe aurrean zabaltzen zuten garia, orduan ez baitzen autorik pasatzen. Garia zelan jotzen zuten azaltzen du; eskuz egiten zuten guztia. Garia eta lastoa sabaian gordetzen zituzten; hasiera batean gurdia erabili beharrean lepoan garraiatzen zuten belarra. Goldea gerraostean etorri zen; lehenago soroak laiatu egiten ziren. Ira bila Nebera aldera joaten ziren; ira sasoian egunean 10 bat ordu pasatzen zituzten hura ebakitzen. Bitañoko basoa trontzekin ebakitzen zuten, eta enborrak idian garraiatzen zituzten kargatzeko tokira. Gaur egun basoa eta soro guztiak alde batera utzita daudela dio.</p>

5. Karrantzara eta Torrelavegara ebakuatuta

- **Erref**: DUR-001/008
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:16:21. **Bukatu**: 00:18:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Gerra hasi zenean, etxetik atera zituzten bera eta bere familiakoak. Etxeko lau behiak, astoa eta jeneroz betetako gurdia hartuta, Durangoko tren-geltokira joan ziren. Ganadua kargatzen zeudela, obusak hasi ziren jaurtitzen Ezkurdira. Hiru arrebak, amama, osaba eta bera Karrantzara eta Torrelavegara joan ziren; Karrantzako baserri batean egon ziren bi hilabete eta erdiz 80 bat lagun. Karrantza hartu zutenean Torrelavegara joan ziren. Durangora bueltatzeko trena astelehenez hartu zuten, eta eguenez (ostegunez) heldu ziren.

6. Baserri asko konfiskatu zituzten

- **Erref**: DUR-001/009
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:18:54. **Bukatu**: 00:20:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:
Baserri asko konfiskatuta egon ziren; kanpora ebakuatu behar izan, eta herrira

bueltatutakoan, etxea okupatuta aurkitu zuen jende askok. Beraien etxea oso ondo aurkitu zuten. Inongo diru barik, bizi berri bati eman zioten hasiera.

7. Gerrarako bonbak egiten eguneko 6 pezeta irabaziz

- **Erref**: DUR-001/010
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 00:20:48. **Bukatu**: 00:24:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Burdingintza
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:
<p>Arreba Berrionean hasi zen lanean eguneko 2,50 pezeta irabaziz. Berari Larrinagako Anastasio kontratistak lana eskaini zion 13-14 urte zituela, Kurutziagako obretan aritu zen lanean eguneko 4 pezeta irabaziz. Irabazitako guztia amari ematen zioten erosketak egiteko. 1938an Mikeldiko Ferreteran hasi zen lanean gerrarako bonbak egiten, 12 orduz lan eginda 6 pezeta irabazten zituzten.</p>

8. 3,50 irabazi eta olio-botila 20 ogerleko

- **Erref**: DUR-001/011
- **Iraupena**: 0:02:39. **Hasi**: 00:24:37. **Bukatu**: 00:27:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Burdingintza
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
<p>Anaia bi zituen gerran eta haiei ere dirua bidaltzen zien noizean behin. Gerra bukatu arte egon zien bonbak egiten burdindegian (ferreteran). Gerra bukatu zenean dirua eskastu zela dio, 3,5 kobratzen zuten 6 pezeta beharrean. Olio botila 20 ogerleko balio zituen, hori dela eta txerriaren koipea erabiltzen zuten ez zuten erosteko dirurik-eta. Hala ere, baserritarrek ez zuten goserik pasatu; kaletarrek bai. 1945ean Donostiara joan zenean soldadu 6 pezeta irabazten zituen.</p>

9. Donostiatik Bilbora soldadu

- **Erref**: DUR-001/012
- **Iraupena**: 0:04:22. **Hasi**: 00:27:16. **Bukatu**: 00:31:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
<p>Donostian soldadu egon ostean Bilbora eraman zuten. Durangar batzuen senitartekoa tenientea zen Donostian eta haren laguntzarekin lortu zuen Bilborako lekualdatzea lortzea, Donostiako diziplina gogorra zela dio. Plentziako Billano lurmuturrean egin zuen hilabete, eta handik Galea muturrera joan zen; han oso gustura egon zen Artillerian.</p>

10. 5 ogerleko aste osorako

- **Erref**: DUR-001/013
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:31:38. **Bukatu**: 00:34:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
<p>Galea muturrean zeudela soldadu, Tomas Eguen arkitektoak astebeterako lana ematen zien eta beraiek lan hori 3 egunetan egiten zuten eta gero etxera erortzen ziren. Zapatuetan etxera etortzen zenean amak 5 ogerleko ematen zizkion aste osoa pasatzeko; gehiena joan-etorrian gastatu arren aste osoa pasatzen zuen. Erromerian pezeta bat ordaintzen zen dantzan egitearren. Soldadu garaian txarto jaten zela-eta amak prestaturiko janaria eramaten zuen etxetik.</p>

11. Gorriek ezin tailerretan lanik egin; Gipuzkoan gehiago irabazten zen

- **Erref**: DUR-001/016
- **Iraupena**: 0:04:11. **Hasi**: 00:38:36. **Bukatu**: 00:42:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Gerran gorriekin ibili zen jendeari, herrira bueltatzerakoan, ez zioten lantegietan lanik ematen; horregatik, basoko edo errepideko beharretan aritu behar izaten zuten. Bere anaia bat bi urtez egon zen Langileetan, eta handik bueltan laguntasuna izan zuen: tren-geltokian hasi zen, hil berria zen osabaren partez. Lan asko zegoen, Eibarrerako "tren obrero" egon zen goizeko zazpietan eta jende asko harantz joaten zen, Gipuzkoan gehiago irabazten zen-eta.

12. Camarero diputatu eta Neberaren inaugurazioa

- **Erref**: DUR-061/001
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Gerra aurrea

Laburpena:

13. Gerra zelan hasi zen

- **Erref**: DUR-061/002
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:01:17. **Bukatu**: 00:02:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

14. Anaiak gerran eta trabajadoreetan

- **Erref**: DUR-061/003
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 00:02:10. **Bukatu**: 00:03:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

15. Martxoaren 31ko bonbardaketa

- **Erref**: DUR-061/004
- **Iraupena**: 0:03:43. **Hasi**: 00:03:54. **Bukatu**: 00:07:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

16. Gerran hildako ezagunak

- **Erref**: DUR-061/005
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:07:37. **Bukatu**: 00:08:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

17. Anaia Trabajadoreetatik etorri eta berriz Trabajadoreetara

- **Erref**: DUR-061/006
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:08:49. **Bukatu**: 00:10:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

18. Martxoaren 31ko bonbardaketaren osteko egunak

- **Erref**: DUR-061/007
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:10:35. **Bukatu**: 00:11:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

19. Karrantzara

- **Erref**: DUR-061/008
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:11:50. **Bukatu**: 00:13:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

20. Karrantzan tratu ona

- **Erref**: DUR-061/009
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:13:55. **Bukatu**: 00:14:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

21. Eurek etxera. Askori errekisatu.

- **Erref**: DUR-061/010
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:14:45. **Bukatu**: 00:16:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

22. Francoren moroak

- **Erref**: DUR-061/011
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:16:01. **Bukatu**: 00:17:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

23. Karlistak auzoan

- **Erref**: DUR-061/012
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:17:19. **Bukatu**: 00:18:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

24. Deseskonbroan derrigorrez

- **Erref**: DUR-061/013
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:18:22. **Bukatu**: 00:20:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

25. Garia entregatu behar

- **Erref**: DUR-061/014
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:20:02. **Bukatu**: 00:20:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

26. Euskeraz egiten utzi ez

- **Erref**: DUR-061/015
- **Iraupena**: 0:00:34. **Hasi**: 00:20:42. **Bukatu**: 00:21:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

27. Anaia Erronkaritik bueltan ferrokarrilera lanera

- **Erref**: DUR-061/016
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:21:16. **Bukatu**: 00:22:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

28. Esteban Bilbao txaletean babestuta

- **Erref**: DUR-061/017
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:22:28. **Bukatu**: 00:23:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

29. Denak ez ziren frentean hil

- **Erref**: DUR-061/018
- **Iraupena**: 0:00:20. **Hasi**: 00:23:12. **Bukatu**: 00:23:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

30. Kaletarrek gosea eta errazionamendua

- **Erref**: DUR-061/019
- **Iraupena**: 0:01:46. **Hasi**: 00:23:32. **Bukatu**: 00:25:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com